

SABAHATTİN ALİ'NİN ÇAĞLAYAN DERGISİNDEKİ İLK ŞİİRLERİ

Yard. Doç. Dr. Mehmet NARLI*

Özet: *Bu çalışmada 1925-1926 arasında Balıkesir'de on beş sayı çıkmış olan Çağlayan dergisinde Sabahattin Ali'nin yayınlanan ilk şiirleri üzerinde durulmaktadır. Söz konusu yıllarda Balıkesir'deki dergicilik hayatına kısaca değinildikten sonra Sabahattin Ali'nin Çağlayan'daki on şiiri, yazarın o yıllardaki hayatına, daha sonraki şiirlerine göndermeler yapılarak form ve muhteva bakımından değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmede, hem form hem muhteva çeşitliliği öne çıkmaktadır.*

Anahtar Kelimeler: *Sabahattin Ali, Şiir, Çağlayan, Balıkesir*

Sabahattin Ali's Poems Published in the of Çağlayan

Summary: *In this paper, we have studied Sabahattin Ali's poems published in the journal of Çağlayan which continued only 15 issues between the years 1925-1926 in Balıkesir. We have touched up the issue of publishing journal in the above mentioned years in Balıkesir and examined Sabahattin Ali's life and his ten poems in the connection of their relation to later works of the poet, on the base of their forms and contents. The variety with regard to form and content in these early poems is highly noticeable.*

Key words: *Sabahattin Ali, poem, Çağlayan, Balıkesir*

Milli Mücadele yıllarında Balıkesir'deki kültür-edebiyat hayatı oldukça canlıdır. Yeni devletin kurulduğu yıllarda da Balıkesir'de çıkan gazete ve dergiler, uygulanacak kültürel ve siyasal politikalarla, Cumhuriyetin yeni hedeflerinin edebiyatla ilişkileriyle ilgili tartışmalardan uzak

* Balıkesir Üni. Fen Edb. Fak. TDE Böl., BALIKESİR metenar@yahoo.com

değildir. İzmir'e Doğru (1919-1920), Doğru Söz (1919), Ses (1918-1919) gibi gazeteler, Kuvva-yı Milliye ruhunun ve hedeflerinin yansıtılmasında önemli görevler üstlenirken; bu gazeteler ve bunlara ilave edilen Zafer-i Milli (1922-1924), Türk Dili (1926-1968), Savaş (1933-1935), Balıkesir Postası (1943-1967) gibi gazeteler de cumhuriyet sonrası siyasi hareketliliğin, muhalif hareketlerin ses bulduğu yayımlar olurlar. Bunlardan özellikle Türk Dili gazetesi , iki yıl eski harflerle, kırk yıl gibi bir süre de yeni harflerle yayın yapmıştır. 1943 yılında Balıkesir Postası yayın hayatına başlayınca, bu iki gazete, Demokrat Parti- Halk Partisi muhalifliğini temsil ederler.

Balıkesir'de 1923 ile 1967 arasında Dilek, Çağlayan, Irmak, Gençler Yolu, Kaynak, Yeni Kaynak, Yeni Kaynak 2, adlarıyla dergiler çıkar. Bu dergilerde yayımlanan yazı, şiir ve hikaye sahiplerinin önemli bir kısmı daha sonra edebiyat ve araştırma alanlarında ülke genelinde tanıdığımız insanlardır. Bir fikir vermek için birkaç isim verebiliriz: Kazım Karabekir (Paşa), Ruhi Naci (Sağdıç), İsmail Hakkı (Akay), Halide Nusret (Zorlutuna), Orhan Şaik (Gökyay), Mehmet Akif (Ersoy), Faik Ali (Ozansoy), Sabahattin Ali, Feridun Hikmet, Arif Nihat, Cenap Şehabettin. Esat Adil (Müstecaplıoğlu), Mustafa Seyit (Sütüven), Sabri Esat (Siyavuşgil). Ancak belirtmek gerekir ki bazı isimlere ait yazıların, bu dergiler için mi verildiğine, derginin yöneticileri tarafından iktibas mı edildiğine dair (bazılarını tespit etsek de) tam bir bilgimiz yoktur.

Çağlayan ve Sabahattin Ali

Çağlayan, Orhan Şaik Gökyay'ın yönetiminde yayın hayatına 20 Teşrinievvel 1341 (20 Ekim 1925)de başlar ve 15 Mayıs 1926'da son sayısını çıkarır. On beş günlük periyotla çıkan dergi, bu yedi aylık sürede 15 sayıya ulaşır.¹ Telif, tercüme ve iktibas çalışmaları dikkate alındığında, Çağlayan'ın mahalli niteliğini genişletmek istediği anlaşılır. Dergi-deki bazı imzaları sıralarsak, bu çabayı daha net görebiliriz: Ali Ekrem (Bolayır), Arif Nihat, Cenap Şehabettin, Esat Adil, Ethem Ruhi, Faik Ali (Ozansoy), Feridun Hikmet, Halide Edip, Hamdi Ali, Hüseyin Avni, Kazım Nami, Kemal Edip, Mehmet Akif, Muharrem Hasbi, Mustafa Şevket, Nüzhet Ergun, Orhan Şaik (Gökyay), Ruhi Naci (Sağdıç), Sabahattin Ali, Şinasi Gündoğdu, Ziya Gökalp, Ziyaettin Emin. Bu yazı ve şiirlerden bazılarının seri yazılar olması, dergide sistemli bir öğrenme arayışı düşüncesinin olduğunu da gösterebilir. Ancak derginin kısa ömrü, Orhan

¹ **Çağlayan**, Balıkesir Hasan Basri Çantay Kütüphanesi Süreli yayımlar kısmı, eski kayıt 4352, demirbaş no 1191. Yeni kayıt, 38/2. Derginin 2. ve 4. sayıları burada mevcut değildir. bu sayılar İzmir Milli Kütüphanesi'nde mevcuttur.

Şaik'in Balıkesir'den ayrılması, bu amacın uygulanma imkanını kaldırmış olmalıdır. Folklor yazılarının önemli ağırlıkta olması Orhan Şaik'e bağlanabilirse de dönem üzerindeki Milli Edebiyat anlayışının etkisi unutulmamalıdır.

Sabahattin Ali'nin Çağlayan'da, Sabahattin imzasıyla 4 (Şarkı, S.1, 20 teşrinievvel 1341; Mey, S.3, 15 Teşrinisani 1341; Nedamet, S.5, 15 Kanunuevvel 1341; Bir Sevgi İstiyorum, S.10, 1 Mart 1926) Sabahattin Ali imzasıyla 6 (Koşma, S.2, 1 Teşrinisani 1341; Acaba, S.4, 1 Kanunu Evvel 1341; Ne Kazandık, S.6, 1 Kanunusani 1342; Aşk Başlangıcı, S.7², 15 Kanunusani 1926; Gazel Naziresi, S.11, 15 Mart 1926; İlk Beyaz Saç, S.12, 1 Nisan³ 1926) toplam 10 şiiri yayımlandı. 15 sayılı bir dergide 10 şiir, Sabahattin Ali'nin derginin sürekli kadrosunda olduğunu gösterir.

Babası Ali Salahattin Bey'in görevi dolayısıyla Sabahattin Ali, 1918-1921 yılları arasında Edremit İptidaî Mektebi'nde öğrencidir. Bu okulu bitirdikten sonra İstanbul'a döner. Orada bir yıl kaldıktan sonra 1922-1923 öğretim döneminde Balıkesir'deki Muallim Mektebi'ne⁴ kayıt yaptırır ve bu okulda beş yıl boyunca eğitim görür. Sabahattin Ali'nin dergi ve gazetelere şiirler göndermesi de bu dönemde başlar. Arkadaşlarıyla çıkardıkları okul duvar gazetesinde Sabahattin, Gültekin, Hâlit Ziya gibi imzalarla ilk hikaye⁵ ve şiirlerini yayımlar. Sinema ve oyunlara giderek, roman ve şiirler okuyarak kendine bir edebiyat ve kültür atmosferi

² Aynı sayıda Ali Salahattin imzasıyla bir de gazel vardır. İmzanın üzerinde her ne kadar "İstanbul Muallim Mektebi Türkçe Muallimi" notu varsa da bu şiirin de Sabahattin Ali'ye ait olduğunu düşünüyoruz Bu sayının tarihi 15 Ocak 1926'dır. Sabahattin Ali, 1926'da İstanbul Muallim mektebine başlar ama Ocak ayında henüz Balıkesir'de olması gerekir. Kaldı ki, notta şiiri yazanın öğrenci değil öğretmen olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla ilk planda bu şiirin Sabahattin Ali'nin olmadığı düşünülebilir. Ancak şiirde bulunan Ali Salahattin ismi Sabahattin Ali'nin babasının ismidir. Ancak babası öğretmen değil askerdir. Tahminimiz bu şiiri Sabahattin Ali yazmış ve altına babasının adı olan Ali Salahattin imzasını atmıştır.

Çağlayan hakkında bir yazı kaleme alan Nazım H. POLAT, "Selahattin Ali" imzasını, 'Selahattin Ali Yiğitoğlu' olarak değerlendirmiştir (POLAT, 1999: 474)

³ Dergide nisan yerine yanlışlıkla "mart" yazıldığı anlaşılmaktadır.

⁴ Bugün Balıkesir Üniversitesi Necetibey Eğitim Fakültesi olarak bilinen okul

⁵ Ahmet Oktay, **Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı 1923-1950** adlı kitabında (Kültür Bakanlığı Yayınları 1993, s.1188) Sabahattin Ali'nin ilk öyküsünün "Bir Orman Hikayesi" adını taşıdığını ve **Resimli Ay**'ın 30 Eylül 1930 sayısında yayımlandığını belirtir. Oysa Sabahattin Ali ilk öykü denemelerini Balıkesir Muallim Mektebi'nde çıkardıkları duvar gazetesinde çıkmıştır. Bu denemeleri saymasak bile yazarın Bir Orman Hikayesi'nden önce dergilerde çıkmış 9 öyküsü vardır. Ramazan Korkmaz'ın verdiği bilgiye göre dergilerde yayınlanan ilk hikaye **Akbaba**'daki (nr:347 1 Nisan 1926) Yangın adlı hikayedir. Balıkesir'de çıkmış olan **Irmak** dergisinde gördüğümüz (S. 6, 15 Mayıs 1928) "O Arkadaşım" adlı hikayenin yayın tarihi 1928'dir. Ramazan Korkmaz, bu öyküyü tespit etmiş ancak sayısını belirtmemiştir.

oluşturmaya çalışır. Bu sırada Balıkesir’de öğretmen olan Orhan Şaik Gökyay, Çağlayan dergisini çıkarmaya başlar. Balıkesir’deki kültür edebiyat hayatının içinde olan Sabahattin Ali’nin Çağlayan’da şiir yayınlaması da böylece başlamış olur.⁶ 1922-1926 yılları arasında Balıkesir’de bulunan Sabahattin Ali’nin bu yıllar arasında Balıkesir’de çıkmakta olan diğer bazı dergilerde de bir iki şiiri vardır. Fakat Çağlayan’da peş peşe yayımlanan şiirlerin değerlendirilmesi, hayatı ve hikayeleriyle sıkıntılı ve gergin bir gerçeği ve gerçekliği yansıtan Sabahattin Ali’nin duygusal arka planına dair izler verebilir.

Şiirlerin Formu

Dergideki şiirlerden ikisi gazel (Mey ve Gazel Naziresi), biri şarkı (Şarkı) biri koşma (Koşma) diğerleri hece vezni ile ve farklı kafiye örgüleri ile yazılmıştır. fâilâtün- fâilâtün- fâilâtün- fâilün kalıbıyla yazılan:

Tercümân-ı sırr-ı haktır kâmile mey
 Etse de sôfiyi dâim pür-gazap simâ-yı mey
 beytiyle başlayan ve
 Ver haber sâki-i rinde eylesin hazır sabah
 Sen de ihyâ eylesen bir âlem-i bâlâ-yı mey

beytiyle biten “Mey” adlı şiir, tarz, tür ve mazmun olarak klasik şiirimizin devamıdır. Nâîlî’nin gazeline nazire olarak yazılan “Gazel Nazîresi” başlıklı şiir ise, nazire formunu korumakla birlikte, klasik şiir formunu öğrenmiş yetenekli bir öğrencinin içinde bulunduğu ekonomik zorluğu (Sabahattin Ali’nin babası Edremit’e atandığında bölgede Yunan işgali vardır. Ali Salahattin Bey’in maaşını düzenli alamaması, ailenin ekonomik durumunu bozmuştur) mizah yoluyla anlattığı bir şiirdir:

Karın doyurmak için ihtikâra dek gideriz
 Bugün bir ekmek için terk-i yare dek gideriz

İnat edip bu sefalet devam ederse yine
 Gıdası bol bulunan bir diyâre dek gideriz

beyitleriyle başlayan beş beyitlik bu şiirin son beytinin ilk mısrasının Farsça olması da, şairin klasik şiir bilgisine sahip olduğunu gösterir.

⁶ Geniş bilgi için bakınız: Ramazan Korkmaz, **Sabahattin Ali (İnsan ve Eser)**, Yapı Kredi yayınları, 1997 İstanbul

“Şarkı” başlıklı şiiri de aruzun mefûlü mefâilü mefâilü faülün kalıbıyla yazılmıştır.

Uçsun güzelim aşkımızın kâmu udundan
Aksın güzelim ruhumun âlâmı udundan

mısralarıyla başlayan bu şarkı da klasik şarkı formuna ve muhtevasına uygundur. Bu şiirde önemli bulunacak bir şey de, Sabahattin Ali'nin aruzu Türkçe'ye uygulamadaki yeteneğidir.

Sabahattin Ali'nin klasik şiirimizin formunu bildiğini gösteren şiirler bunlardan ibaret değildir.⁷ 1925'lerde şiir yazmaya başlayan bir çok şairimiz de olduğu gibi, Divan Şiirinin formel etkileri henüz devam etmektedir. Bu yıllarda şiir yazan bir çok genç şairin aruzdan heceye geçtiği veya her iki vezni de kullandığı bilinmektedir.

Çağlayan'da çıkan diğer yedi şiir (Koşma, Acaba, Nedamet, Ne Kazandık, Aşk Başlangıcı, Bir Sevgi İstiyorum, İlk Beyaz Saç) hece vezniyle yazılmıştır.

O lebler ezelden riyâz-ı işve
Ki eyler dil ondan niyâz-ı işve
Ehl-i aşk içinde şu naz u işve
Badesin alıp da bir içen yok mu

6+5 11'li hece kalıbının başarıyla uygulandığı bu Koşma, nazım biçimi ve birimi, ritmi ve konusu ile, geleneksel aşıklarımızın yazdıkları koşmalar gibidir. Acaba, Nedamet, Ne Kazandık, İlk Beyaz Saç adlı şiirlerin hepsi de dörtlüklerle ve hece vezninin 7'li kalıbıyla yazılmıştır. Kalan iki şiir ise (Aşk Başlangıcı, Bir Sevgi İstiyorum) üçlük bentlerle ve yine 7'li kalıpla yazılmıştır. Bu kalıplar Anonim ve Aşık şiirinde de çok kullanılan kalıplardır. Sabahattin Ali, bu kalıpların oluşturduğu ritme alışık olan insanımızı yeni ritimlere alıştırmak için bir çaba harcamaya gerek görmemiştir. Dergideki on şiirin yedisinin heceyle olması bunlardan altısında da 7'li kalıbın kullanılması dikkat çekse de, bu Sabahattin Ali şiirlerinin değişmez bir özelliği değildir. Nitekim 1931-1934 yılları arasında yazdığı şiirleri topladığı ve 1934'te yayımladığı Dağlar ve Rüzgar adlı kitabındaki 28 şiirin 23'ü hecenin 8'li kalıbıyla yazılmıştır. Koşma dışında dörtlüklerle yazılan dört şiirden üçünün (Acaba, Nedamet, İlk beyaz Saç) kafiye örgüsü abab cdcd düzenindedir. Diğerinin kafiye örgüsünün

⁷ Sabahattin Ali, Çağlayan'dan sonra başka dergilerde de şiirler yayımladı. Bunlar için Servet-i Fünûn, Hayat, Güneş, Meşale dergilerin 1926- 1928 yılları arasındaki farklı sayılarına bakılabilir.

ise belli bir düzeni yoktur; altı dörtlükten oluşan şirin hemen hemen her dörtlüğü kendi için de kafiyelenmiştir. Üçlü bentlerle yazılan iki şirden Aşk Başlangıcı aab ccb ddb uyumlu bir düzene sahiptir. Bir Sevgi İstiyorum adlı şirde ise ilk dört bent xaa, xbb düzeninde, son iki bent ise eef ggf düzenindedir. Heceyle yazılan şirlerde, nazım birimlerinde olduğu gibi, kafiye örgülerinde de özellikle Servet-i Fünûn'dan sonra görülen bazı yeniliklerin etkisi vardır şair üzerinde. Bu ilk şirlerde Sabahattin Ali'nin ritmik vezin kalıplarının yanında tam kafiyelerle de şirlerindeki sesi canlı kılmak istediği açıktır. Ancak daha sonraki yıllarda nakaratlarla, bol ses tekrarlarıyla şiirini daha canlı kıldığı bir gerçektir. Dağlar ve Rüzgar adlı kitabındaki şirler bunu ispatlamaktadır.

Sabahattin Ali, ilk şirler saydığımız bu on şirde gazel, şarkı, koşma gibi farklı tarz ve türleri kullansa da, onun daha ilk şirlerinde yolunu bulduğunu, bu on şiirin yedisinin halk şiirinin farklı biçim ve türleriyle yazması gösterir. Zaten 1926'dan sonraki şirlerin tamamına yakını heceyle yazılmıştır. Kitap olarak yayınladığı veya kitap düşüncesiyle topladığı şiirlerinin toplamı 73'tür (Dağlar ve Rüzgar'da 28, Kurbağanın Seranadı'nda 22, Öteki Şirler'de 23) ve bunların sadece 9 tanesi aruzladır.⁸

Şirlerin Muhtevası

Aşk

Çağlayan'daki on şirden Mey, Gazel Naziresi, İlk Beyaz Saç dışındaki şirlerin tamamında aşk ve kadın algılanışının farklı yansımaları vardır. Onun bütün şirleri üzerinde yapılan bir çalışma sonucunda varılan "*Sabahattin Ali, bütün düşüncelerinde olduğu gibi aşkta da vesvese ve tereddütler içindedir. Hercai denebilecek bir tarzda kararsız ve neticesiz alternatifler içinde bocalar*" (Korkmaz,1997: 321) şeklindeki yargının bu ilk şirlerindeki aşk ve kadın algısı için de geçerli olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü bu yedi şiirin her birinde aşk, bazen ruha bir genişleme ve akış kazandırır; bazen insan benliğini, sürüp gelen bir çaresizlik içinde bırakır; bazen pişmanlıkla kıvrandırır, bazen gelmesi beklenen ama gelmesinden emin olunmayan bir hal olur; bazen de pençesine düşülmediği için şükredilen bir azaptır.

Uçsun güzelim aşkımızın kâmi udundan
Düşün varak-ı kalbe senin jâle-i nağmen

⁸ Kitap düşüncesiyle şiirlerini nasıl topladığı bilgisi için bakınız: Ramazan Korkmaz, a.g.e.

Aksın güzelim ruhumun âlâmı udundan
 Sarsın güzelim her yanı hâle-i nağmen
 Çıksın feleğin reng-i siyeh-fâmı udundan
 Aksın güzelim benliğime nâle-i nağmen
 Aksın güzelim ruhumun âlâmı udundan
 Uçsun güzelim ruhumun âlâmı udundan

Yukarıda tamamını alıntıladığımız “Şarkı” adlı şiir, Servet-i Fünûn’un duyma (bir enstrümanın veya tabiatın bir sesi) duyusundan mülhem ruh hallerini anlatan şiirlerine benzer. Hayalin ve iç dalgalanmaların tasvirine dinlenen bir udun etkisiyle girilir. Ud çalan ve onu dinleyen sevgili şeklindeki görüntü içinde, bir huzur atmosferi yansımaktadır. Müziğin (sesin) insanoğlunda uyandırdığı izlenimleri veya insanı sevk ettiği halleri, “Kubbede bâki kalanın bir sadâ” olduğunu söyleyen Baki’den, Müzikle “uyku ve uyanıklık arasında bir hale” geçen Tanpınar’a kadar şiir tarihimiz boyunca görürüz. Ancak dinlediği udun, Sabahattin Ali’yi kozmolojik bir algıya, ruhun kendi üzerindeki keşfine kadar götürdüğünü söyleyemeyiz. Bu şiirdeki müzik, hayatın gerginliklerini yumuşatan bir etki olarak görülmektedir.

O çeşm-i ela da nigâh-ı aşkı
 Ezdi bak kalbimi bu yay-ı sevda
 Bahtımı yar olup da seçen yok mu
 İsterim ben senden deva-yı sevda
 Geçilmez diyorlar bu reh-i aşkı
 En hissiz gönülde heva-yı sevda
 Cesaret eyleyip bir geçen yok mu
 Estiren sermedi bir geçen yok mu
 X
 Siz bülbülsünüz ki
 Sesine doyumuyor
 Öyle bir gülsünüz ki
 Sararıp solmuyor

Yukarıya iki dördlüğünü (tamamı üç dördlük) aldığımız koşmada aşk, süregelen etkileri sonuçları ve bilinmezlikleri ile sorgulanmaktadır. Ruhunda aşka aşılın pencereler hisseden bir gencin “yok mu” redifiyle sorduğu sorular, bir ümitsizlik yansıması olarak da algılanabilir. Gülbül alegorisinin tekrar edildiği bir güzelleme sayılabilir. Fakat Sabahattin Ali’nin aşk karşısındaki karamsar ve umutsuz tavrı bu şiirlerde açıkça görülmez. Çünkü bu şiirlerde henüz tamamen kendinden, mutsuz ve çelişkili hayatından yola çıkan Sabahattin Ali yoktur. Formuyla oldu-

ğu gibi, muhtevası ile de aşk karşındaki geleneksel tavrın tekrarı gibidir bu koşma.

Ela gözünden akan	Acaba dudakların
Anlıyorum bizlerden	
Ateşli nazarların	Kimlerle öpüşecek
İntikam alıyorsun	
Acaba acımadan	Acaba kimler yarın
Lakin ey kadın bilesin	
Kimi yakacak yarın	Tuzağına düşecek
Nasıl alçalıyorsun	

Yukarıya tamamını aldığımız “Acaba” adlı şiirde, sevgilinin aşıkla-rına yaptığı eziyet, “ela göz”le, “tuzak”la, “intikam”la geleneksel “aşık-ışık” ilişkisinde vardır. Ancak bu şiirdeki farklı olan, sevgili için kul-lanılan “alçalıyorsun” yargısıdır. Sevgiliden gelen eziyetin kutsanması, yeni şiirde görülmemeye başlanır. Servet-i Fünûn neslinden itibaren, ka-dın ve aşk algısı, hayat ve gerçek hakkındaki modern algının paralelinde değişmeye başlar. Güvenilmez, acımasız olan sevgilinin “alçalıyor” gö-rünmesi, tersinden bir intikam duygusunu içerir mi Sabahattin Ali özelin-de? Söz konusu ettiğimiz diğer şiirleri ve daha sonraki şiirlerini de dü-şündüğümüzde, sevgisine karşılık alamayan, alamayınca gururunu öne çıkaran, böyle olunca da kadını alçalan bir aşk nesnesi olarak gören bir Sabahattin Ali gerçekliğinden söz edebiliriz.

Hicran yollarında ben	Gel ey günahkar güzel
Daha inleyecektim	Sen de sarıl Allah’a
Bir felaket gelmeden	Dünya da yalnız o el
Çabuk elimi çektim	Hitam verir her aha

İki dördlüğünü aldığımız (tamamı üç dördlük) Nedamet adlı şiirde, sevgilinin vereceği acıya, getireceği felakete çabuk uyanıp, Allah’a yöne-len bir insan gerçekliği anlatılmak istenmektedir. Kalıplaşmış ifadeyle “beşerî aşktan ilahî aşka geçiş”le ilgili bir çağrışım yaptırır da bu ifadelerin böyle bir anlamı yoktur. Çaresini bulamadığı ıstıraplı bir halden kur-tulmak için bir sığınak arayışı olarak değerlendirebileceğimiz bu şiirde aşık, “günahkar” sevgiliyi de “Allah’a sarılmaya” çağırılmaktadır. Bu ta-vır, aşıkta karşılık bulamayışını genel olarak kadınların vefasızlığına, acı-masızlığına, kendi bahtsızlığına bağlayan Sabahattin Ali için hemen he-men bir kere görülen bir durumdur. Henüz (belki hayatının sonuna kadar) hayat içindeki mutsuzluğunun, istikrarsızlığının sebeplerini temellen-diremeyen yirmi yaşını doldurmamış bir gencin arayışının silik bir boyu-tudur bu tavrı.

Ben fersiz gözlerimi	Kimi seveyim kimi
Size yalvarırım ben	
Zevke neşeye yumdum	Kadınlar birer afet
Kızlar aşk bahçenizden	
Çünkü aşktan mahrumdum	Hepsinde var hıyanet
Bana bir çiçek yok mu	

Yukarıya üç bendini aldığımız ve tamamı üçer mısralık altı bentten oluşan Bir Sevgi İstiyorum adlı şiirde, aşk karşısında tam bir karmaşa ve çatışma içinde olan bir insan vardır. Temelde yine kadınların vefasızlığı, acımasızlığı var ama bu duyguya bir de “yalvarma” ekleniyor. “Kimi seveyim”, “hepsinde var hıyanet”, “size yalvarırım ben” diyen kişi, aynı kişidir. “Kimi seveyim kimi” diyen kişi için aşk, kendiliğinden doğan, seçme iradesini ortadan kaldıran doğal bir güç değildir. Sanki buradaki insan, “zevke ve neşeye” gözlerini açmak için, gergin ve bedbin halinden kurtulmak için aşkı, sahip olunabilecek bir nesne gibi algılamaktadır. Fakat buna sahip olmanın karşı konulamaz riskleri vardır; çünkü bütün kadınlarda ihanet sanki genetik bir özelliktir. Bu çatışmayı yaşayan insanın aşk isteklerine cevap bulması zordur elbette. Bu zorluk onu “yalvarmaya” kadar götürmektedir. Yalvarma, acındırma duygusundan umut aramadır ve hastalıklı, güvensiz bir kişiliği işaret eder. Kadınların vefasız, güvenilmez ve acımasız olduğu değerlendirilmesini geleneksel akışa uygun bulsak bile, Sabahattin Ali'nin annesiyle olan mutsuz ilişkilerini hatırlamadan da edemiyoruz. Mektuplarında hiç kimsenin kendisini sevmediğini hatta ruhsal problemleri olan annesinin de kendisini sevmediğini belirtir; mutsuzluklarında, yalnızlıklarından söz eder.(Sabahattin Ali,1991) O Edremit'teki İptidâî Mektebi'nde yalnızdır; Balıkesir Muallim Mektebi'nde iken de yalnızlık duygusundan kurtulabilmiş değildir. Bu okuldaki intihar girişimi belki de daha sonraki girişimlerin ilkidir.

Tasavvufî İzler

Çağlayan'da yayınlanan şiirlerden tasavvufla ilgili olarak geleneksel mazmunların kullanıldığı, mazmunların anlam dünyasının yansıtıldığı tek şiir Mey'dir.

Tercumân-ı sırr-ı haktır kâmile mey
Etse de sôfiyi daim pür-gazap sima-yı mey

Var mıdır bak zâhiri-yûn içre bir misli bunun
Destgâh-ı ehl-i aşktan çıktı bu kâla-yı mey

Beyitleriyle başlayan (tamamı altı beyit) bu şiiri tasavvufî birkaç nefes daha takip eder. Yukarıda ele aldığımız Nedamet şiirinde, huzursuz bir gencin arayışları içinde dine de uzandığını ama bunun silik kaldığını söylemiştik. Mey şiiri, bu duygunun devamıdır. Bu duygu, tasavvufî bir inanç alanı olarak süreklilik göstermez.

Umutsuzluk Karamsarlık ve Kalenderlik Arasında

İnmiş sırtıma ömrüm	Beni okşa sev diye
Biraz kalender olmak	
İnsafsız bir kırbacı	Bana yalvaran çiçek
İşte hayatın ilmi	
Gördüm başımda bugün	O gün ihtiyar diye
Alemde heder olmak	
Beyazlaşan ilk saç	Başını çevirecek
Pek tabii değil mi	

Üç dörtlüğünü aldığımız (tamamı altı dörtlük) İlk Beyaz Saç adlı bu şiir, birkaç duyguyu birden yansıtır. Daha on sekiz yaşındaki bir gencin bir tel ak saç, feleğin kırbacına benzetmesini sıradan bir mübalağa olarak değerlendirebiliriz. Ama aynı şiirde “kalender olmak” lazım diyen bir genç için, ak saç karşısında duyulan endişenin, yaşadığı hayat içindeki acıların simgesi olduğunu düşünebiliriz. Daha sonraki şiirlerde görülen bedbîn insanın ilk işaretleri vardır ele aldığımız şiirlerde. Asıl belirtilmesi gereken de, daha on sekiz yaşında olan bir insanın huzursuzluğundan kaçmak için aşk, din, tasavvuf, kalender meşreplik gibi farklı inanç ve yaşama alanlarından söz etmesidir. Bu inanç ve yaşama alanlarının hiç birine tam olarak bağlanamayacak olan bir mizaca sahip olan Sabahattin Ali’yi haber verir bu savrulma.

Mizahla Sosyal Şikayet İzleri

Karın doyurmak için ihtikâra dek gideriz	İnat edip bu sefalet devam ederse yine
Bugün bir ekmek için terki yâre dek gideriz	Gıdası bol bulunan bir diyâre dek gideriz

Yukarıya iki beytini aldığımız (tamamı beş beyit), Nailî’nin gazeline nazîre olarak yazılan şiir, dergideki şiirlerin en farklı olanıdır. Klasik form, kendi muhtevasından kopartılmış; maddi yoklukların mizahlı şikayetiyle doldurulmuştur. Daha sonraki birkaç şiirinde de sosyal konular işlenmiştir; ama bu üslup pek görülmez.

Son olarak belirtmek gerekir ki, Çağlayan'da yayınlanan bu on şiir, hem form hem tema olarak Sabahattin Ali'nin 1925-1947 arasında yazdığı şiirlerin çeşitliliğinin ilk şiirlerde de var olduğunu göstermektedir.

NOTLAR

- KORKMAZ, Ramazan (1997), **Sabahattin Ali –İnsan Eser**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- OKTAY, Ahmet (1993), **Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı**, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- POLAT, Nâzım H. (1999), “*Balıkesir Basınından Bir Sayfa: Çağlayan Mecmuası*”, **I. Balıkesir Kültür Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri**, Balıkesir, s.469-475.
- Sabahattin Ali (1991), **İki Gözüm Ayşe**, (haz. Ayşe Sıtkı, Doğan Akın), Atol Yay., İstanbul, 1991